

Lietuvos istorijos institutas
Klaipėdos universitetas
Vilniaus universitetas

L I E T U V O S

ARCHEO*logija* 28

*Skiriama
Vytauto Urbanavičiaus
70-mečio jubiliejui*

VILNIUS 2005

Redaktorių kolegija:

Algirdas Girininkas (*ats. redaktorius ir sudarytojas*)
(*Lietuvos istorijos institutas*)

Rimantas Jankauskas
(*Vilniaus universitetas*)

Vytautas Kazakevičius
(*Lietuvos istorijos institutas*)

Mykolas Michelbertas
(*Vilniaus universitetas*)

Ēvalds Mugurēvičs
(*Latvijos universiteto*
Latvijos istorijos institutas)

Vytautas Urbanavičius
(*Pilių tyrimo centras „Lietuvos pilys“*)

Gintautas Zabiela
(*Lietuvos istorijos institutas*)

Vladas Žulkus
(*Klaipėdos universitetas*)

Jurgita Žukauskaitė (*ats. sekretorė*)
(*Lietuvos istorijos institutas*)

LIETUVOS ARCHEOLOGIJOS TEZAURO PROJEKTAS

VYKINTAS VAITKEVIČIUS

ĮVADAS

Sėkmingą specialistų darbą ir gerus rezultatus lemia daug veiksninių. Apie kuriamą Lietuvos archeologijos tezaurą šiame straipsnyje bus kalbama kaip veiksnį, nuo kurio priklauso našus, darnus ir kokybiškas paminklosaugininkų, mokslininkų, muziejininkų ir kitų specialistų darbas, susijęs su archeologijos vertybių apskaita, tyrimais ir saugojimu.

Tezauro (iš gr. *thesauros*, „lobynas, vertybių saugykla“) sąvoka šiuo metu pasaulyje plačiai vartojama reikšminiu žodžiu arba terminu žodyno prasme, kuriamo žodžiai yra grupuojami nustatant trijų pagrindinių rūsių tarpusavio ryšius: ekvivalentinius (pvz., *antskydis – umbas*), hierarchinius (*ginklai – skydas*) ir asociatyvinius (*pjautuvės – dalgis*).

Tezaurai apima mokslo disciplinas, geografines vienoveses, muziejinių rinkinių eksponatus bei daugelių kitų sričių.¹ Egzistuoja vienakalbiai ir daugiakalbiai tezaurai, kurių kūrimą Europoje² ir Jungtinėse Valstijose³ reglamentuoja griežti standartai.

Tezaurų vaidmenį ir reikšmę sunku pervertinti: tai nepakeičiamas instrumentas bet kokio turinio ir apimties duomenims valdyti bei efektyviai paieškai. Šiandien tai sisteminis elementas, lemiantis sėkmingą daugelio pasaulio bibliotekų, muziejų, valdymo ir tyrimo institucijų bei apskritai daugelio visuomenės narių darbą.

Lietuvoje kurti ir diegti tezaurus (kurie taip pat vadina klasifikatoriais, žodynais) imta neseniai. Kultūros paveldo srityje paminėtini du pirmieji: apskaitos tikslais naudojami kultūros vertybių klasifikatoriai⁴ bei Lietuvos muziejininkų asociacijos sukurtas medžiagų ir technikų žodynas.⁵ Tai toli gražu neišsemia platus tezaurų panaudojimo galimybių. Tai įrodo pasaulinio pripažinimo sulaukę pavyzdžiai, tokie kaip *Art & Architecture Thesaurus*,⁶ *Monument Type Thesaurus*,⁷ *Archaeological Objects Thesaurus*,⁸ *Iconclass*⁹ ir kiti. (Elektroninės jų versijos vartotojams prieinamos ir internetu.)

Pradinę paramą Lietuvos archeologijos tezaurui kurti suteikė LR valstybinis mokslo ir studijų fondas paramos mokslo programai *Lietuvių dvasinės kultūros raiškos: et-*

¹ Thesaurus Links. [Žiūrėta 2005 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.w3c.rl.ac.uk/SWAD/thes_links.htm>; Indexing Resources on the WWW. [Žiūrėta 2005 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.slais.ubc.ca/resources/indexing/database1.htm>>; Controlled vocabularies, thesauri and classification systems available in the WWW. DC Subject. [Žiūrėta 2005 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.lub.lu.se/metadata/subject-help.html>>; Taxonomy Warehouse. [Žiūrėta 2005 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.taxonomywarehouse.com/>>.

² Documentation – Guidelines for the establishment and development of monolingual thesauri. ISO 2788-1986 (E); Documentation – Guidelines for the establishment and development of multilingual thesauri. ISO 5964-1985 (E).

³ Guidelines for the Construction, Format, and Management of Monolingual Thesauri. ANSI/NISO Z39.19-2003. [Žiūrėta 2005 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.niso.org/standards/resources/Z39-19.pdf>>.

⁴ Klasifikatoriai [interaktyvūs]. [Vilnius]: KPC. [Žiūrėta 2005 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://195.182.67.68/klas/index.html>>.

⁵ Muziejuose saugomų eksponatų, medžiagų ir technikų žodynas [interaktyvus]. [Vilnius]: Lietuvos muziejų asociacija. [Žiūrėta 2005 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <www.ldm.lt/Standartai/zodynai.htm>.

⁶ Art & Architecture Thesaurus Online [interaktyvus]. [Žiūrėta 2005 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.getty.edu/research/conducting_research/vocabularies/aat/>.

⁷ National Monument Records. Monument Type Thesaurus [interaktyvus]. [Žiūrėta 2005 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.english-heritage.org.uk/thesaurus/mon_types>.

⁸ Archaeological Objects Thesaurus [interaktyvus]. MDA. [Žiūrėta 2005 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.mda.org.uk/archobj>>.

⁹ Iconclass [interaktyvus]. KNAW. [Žiūrėta 2005 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.iconclass.nl>>.

nologijos, kalbos ir istorijos šaltinių elektroninis sąvadas¹⁰ rečiuose.

Šiame straipsnyje diskusijai pateikiami Lietuvos archeologijos tezauro metmenys, kuriuos kuriant 2004 m. dalyvavo ir talkino (abėcėlės tvarka): dr. A. Bluijienė, habil. dr. A. Girininkas, dr. M. Iršėnas, R. Laužikas, dr. A. Simniškytė, dr. V. Vaitkevičius (grupės vadovas), dr. I. Vaškevičiūtė, J. Žukauskaitė.

Pirmas etapas: terminija

Terminija nuo pirmųjų savarankiškos Lietuvos archeologijos disciplinos gyvavimo metų buvo ir iki šiol išlieka opus klausimas. Jis buvo sprendžiamas Petro Tarasenkos, Vlado Nagevičiaus, Jono Puzino, Konstantino Jablonskio pastangomis, pasitelkiant kalbininkus Antaną Salį, Petrą Skardžių. XX a. 3–4 dešimtmeečių įdirbis kuriant lietuviškus terminus geriausiai matomas to meto straipsniuose bei leidiniuose.

Pradžia buvo padaryta P. Tarasenkos darbuose, plg.: „akmens gadynės sėdyba“ [akmens amžiaus stovyklavietė], „archajologinis žemėlapis“ [archeologinis žemėlapis], „kalimo brūkšneliai“ [retušas], „moliniai padarai“ [moliniai dirbiniai].¹¹ J. Puzino darbuose vaizdas visai kitoks. Jis palyginti nedaug skiriasi nuo šiandieninio, tačiau ir čia galima rasti titnaginius ašmenėlius vadinant geležtēmis, Kundos kultūrą – kauline kultūra, vietoj „apyrankė“ rašant „apirankė“ ir pan.¹² Šio tyrėjo įdirbį ir dar didesnius užmojus terminijos srityje tenka paminėti atskirai.

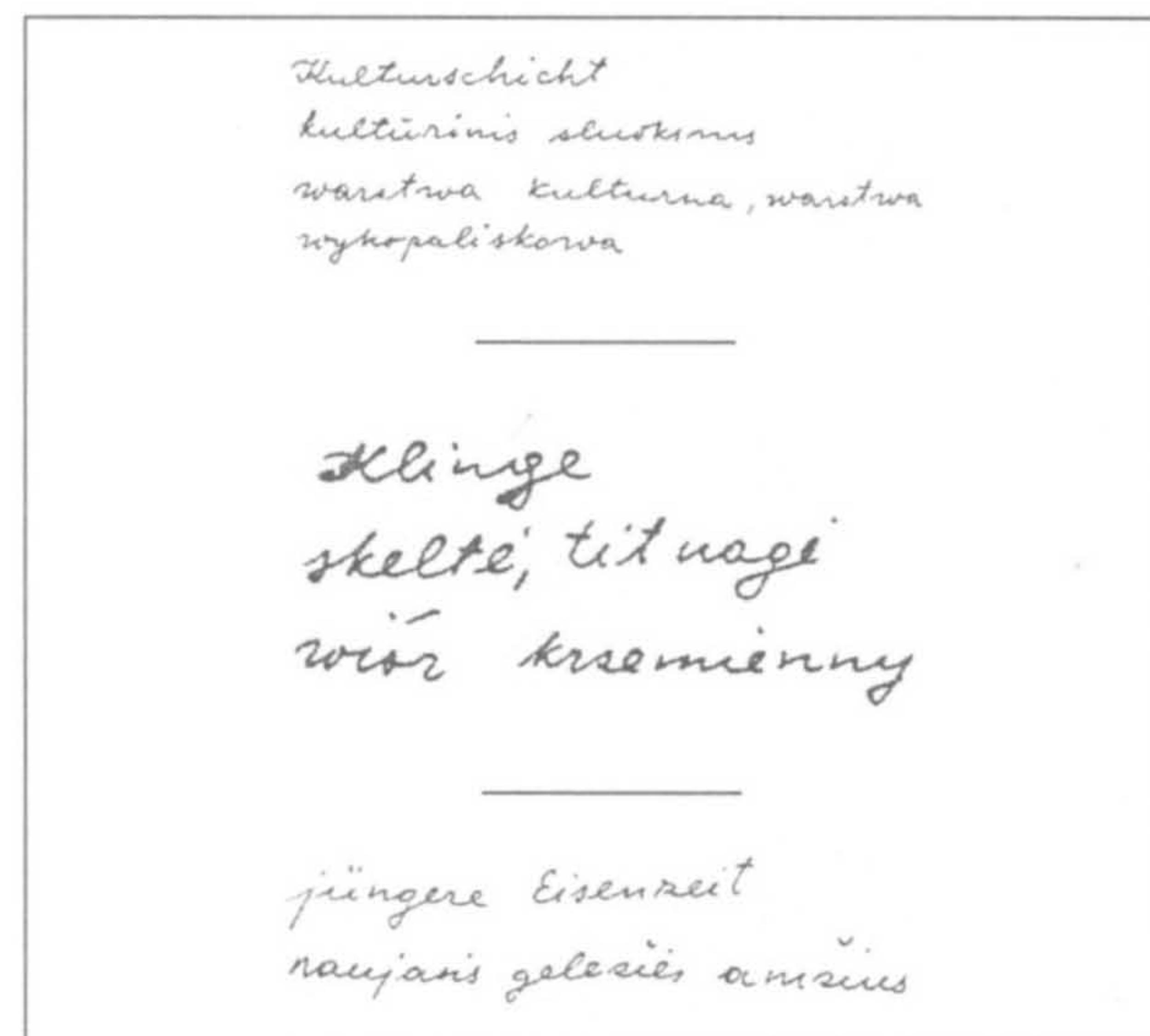
Iki mūsų dienų išliko maždaug 1927–1944 m. J. Puzino sudaryta archeologijos terminų kartoteka.¹³ Septyniose dėžutėse gali būti saugoma apie 2–3 tūkstančius (tikslus skaičius nežinomas) 6x9 cm formato plono popieriaus kortelių. Dalis jų sudėtos abėcėlės tvarka.

Kortelėse vokiečių, lenkų, rusų bei lietuvių kalbomis surašyti įvairūs archeologinėje literatūroje aptinkami terminai. Didelę kartotekos dalį sudaro vienos (dažniausiai vokiečių arba lenkų) kalbos terminijos išrašai, tačiau kai kuriose kortelėse yra surašyti ir lietuviški tokijų terminų atitikmenys (1 pav.). Tampa aišku, kad kurdamas ar siūlydamas lietuviškus pavadinimus bendroms Rytų Europos archeologinėms realijoms (tieki abstrakčioms, tieki materialioms), J. Puzinas siekė atsižvelgti į kitų kalbų atitik-

menis. Kita vertus, atsirado ir savų terminų, sukurtų atsižvelgiant į Lietuvos archeologinę medžiagą ir į lietuvių kalbos ypatumus.

Terminijos klausimas ne kartą buvo iškilięs ir tarybiniu laikotarpiu. Pagal aplinkybes mėginta esamus terminus redaguoti. Žinoma, buvo įvesta nemažai ir naujų. Vadovaujama R. Volkaitės-Kulikauskienės, Istorijos instituto Archeologijos skyriuje nedidelė grupė žmonių sprendė būtent su Lietuvos archeologijos terminija susijusius klausimus. Tačiau ataskaitų tekstuose ir publikacijose iš dalies dėl inercijos, dalinai dėl kitų priežasčių daug vartojamų terminų ir sąvokų buvo nenusistovėjė ir nesuvienodinti. Ši nesusikalbėjimą tarsi simbolizuojant iki šiol nebaigtas ginčas, kaip vadinti vieną pagrindinių archeologinių laikotarpių: bronzos ar žalvario amžiumi.

Impulsu terminų žodynui kurti, atrodo, galėjo suteikti daugiakalbis 1994 m. Latvijoje išleistas archeologinių terminų žodynas.¹⁴ Netrukus Lietuvoje paskelbtas lietuvių-anglų kalbų archeologinių terminų žodynėlis,¹⁵ tačiau testi pradėtą darbą trukdė finansinės ir kitos priežastys.

1 pav. Kortelių iš J. Puzino terminų kartotekos faksimilės (LNB F. 52. Nr. 53, 1 dėžutė).

Fig. 1. Facsimiles of cards from J. Puzinas term file (LNB F. 52. No. 53, box 1).

¹⁰ Lietuvių dvasinės kultūros raiškos: etnologijos, kalbos ir istorijos šaltinių elektroninis sąvadas (RaSa). Vilnius: LLTI, LLI, LKI ir MII, 2003 m. [Žiūrėta 2005 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.aruodai.lt>>.

¹¹ Tarasenka P. Prieistorinė Lietuva. Vadovas krašto praeities tyrimo darbams. Kaunas, 1927, p. 44, 45, 51, 58.

¹² Puzinas J. Naujausių proistorinių tyrinėjimų duomenys // Senovė. Kaunas, 1938. T. 4, p. 183, 185, 226.

¹³ Puzinas J. [Daugiakalbio archeologijos terminų žodyno kartoteka] // LNB F. 52 Nr. 53.

¹⁴ Graudonis J. Arheoloģijos terminu vārdīca. Rīga, 1994.

¹⁵ Sidrys R. A Lithuanian-English glossary of Baltic archaeology = Lietuvių-anglų kalbų baltų archeologijos terminų žodynas // Archaeologia Baltica. Vilnius, 1995. Vol. 1, p. 174–199.

Nuo 2003 m. pabaigos mokslo disciplinų, kaip ir kitų visuomenės gyvenimo sričių, terminų kūrimas yra reglamentuotas įstatymu.¹⁶

Kadangi tezaurus paprastai sudaro aprobuoti terminai arba iš kiekvienos sinoniminių terminų grupės išskirtas pagrindinis – vartoti rekomenduojamas – terminas, terminija, kuriant Lietuvos archeologijos tezaurą, bus vienas opausu klausimų. Nuo jo sprendimo didele dalimi priklausys projekto sékmę, tezauro pritaikymo sritys bei mastas.

Reikia pažymėti, kad terminu laikyti siūlomas žodis arba sudurtinis pavadinimas¹⁷ taip pat yra lydimas tam tikrų papildomų duomenų, kurių visuma oficialiai vadinama termino straipsniu. Jis privalo susidëti iš:

- 1) termino;
- 2) apibrëžties;
- 3) atitikmenų kitomis kalbomis ir jų gramatinių duomenų;
- 4) termino gramatinių duomenų;
- 5) termino sinonimų (jei yra);
- 6) termino santrumpos, sutrumpinimo (jei yra);
- 7) termino pavyzdžių (jei reikia);
- 8) termino priedų: simbolių, formulų, paveikslų, grafikų ar kt. (jei yra);
- 9) termino šaltinio – teksto, iš kurio paimtas terminas, nuorodos.¹⁸

2004 m. mokslo programos RaSa rëmuose pradëtas vartojamų archeologijos terminų revizijos bei naujų terminų kūrimo darbas apémé ir kai kuriuos kitus aspektus. Kiekvienam terminui papildomai nurodomi sinonimų ir atitikmenų kitomis kalbomis šaltiniai, asociatyviniai terminai, taip pat pildomi pastabų dël vartosenos, atitikmenų bei bendrujų pastabų laukai.¹⁹

Atskirai paminëtina, kad atliktas darbas nustatyta tvarka turi būti recenzuojamas kalbiniu požiūriu ir, jeigu būtina, iš dalykinës reikalo pusës.

2004 m. specialistai apraše daugiau kaip 300 terminų kandidatų, siūlomų ištraukti į Lietuvos archeologijos tezaurą ir vartoti juos kaip terminus. Bene daugiausia sunkumų kilo nustatant jų atitikmenis kitomis kalbomis. Palyginkime dalį šventvietës pavadinimo variantų anglų kalboje: sacred

place/ holy place/ sacred natural site/ open-air religious site/ natural sanctuary ir t. t. Lygiai taip pat neretai varijuojant lietuviški pavadinimai, tokie kaip minëti: antskrydis – umbras, apkalas – apkaustas, apvara – vérinys ir kt.

Tad reziumuojant tai, kas pasakyta, galima teigti, kad archeologijos terminijos kūrimas yra ne tik sudëtingas, bet taip pat nemažos apimties bei trukmës uždavinys.

Antras etapas: tezauro struktūra ir apimtis

Mokslo disciplinų tezaurai iš esmës remiasi atitinkamoms mokslo srities objektų klasifikacija. Deja, tenka pripažinti, kad specialių darbų, skirtų archeologijos objektų (taigi ir pirminiu mokslo šaltiniu) klasifikacijai, Lietuvoje nėra. Kiek daugiau dëmesio sulaukë archeologinių paminklų skirstymas į rūšis. Tačiau ir šioje srityje po paskutinio spausdinimo darbo pasirodymo²⁰ įvyko nemažai pokyčių. Apskaitos tikslais naudojamų archeologijos vertybų klasifikatoriai juos atspindi tik iš dalies. Be to, Nekilnojamųj kultūros vertybų registras byloja, kad apskaitos darbe kartais trūksta nuoseklumo vertybëms suteikiant oficialius pavadinimus.

Bendrą vaizdą apie archeologinių radinių įvairovę galima susidaryti iš atskirų laikotarpius, regionus ar realijas tyrinéjančių monografijų bei atitinkamų publikacijų. Jose dëmesys paprastai telkiamas į labiausiai paplitusių darbo įrankių, papuošalų, ginklų ir kai kurių kitų dirbinių rūšis, tad vaizdas apie visą radinių įvairovę čia nebus išsamus.

Revizijos reikalauja ir ligšiolinis archeologinių laikotarpių bei kultūrų skirstymas. Jį nemaža dalimi koreguoja nauji moksliniai tyrinéjimai.

Esant tokiai situacijai, vienu svarbiausių tezauro kūrimo rezultatų taptų detali Lietuvos archeologijos objektų klasifikacinë schema – tezauro struktūros pagrindas.

Kokia turėtų būti optimali archeologijos tezauro apréptis, nėra visiškai aišku. Tai, jog disciplina turi daugelį sąlyčio taškų su kitomis mokslo sritimis, yra priežastis, dël kurios nustatyti labai griežtas archeologijos ribas šiandien neįmanoma. Jau minetoje J. Puzino kartotekoje atspindëti platūs archeologijos akiračiai. Čia yra kortelių su pavadinimais: „audinys“, „Elbës germanai“, „grûdai“, „laidotuvių puota“, „Litorinijos periodas“, „melionas“,

¹⁶ LR Terminų banko įstatymas, priimtas 2003-12-23. [Žiūrėta 2005 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=224652&Condition2=>>>; LR Terminų bankas [interaktyvus]. Vilnius: LRS ir VLKK, 2004. [Žiūrėta 2005 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www3.lrs.lt:10001/pls/tb/tb.search>>.

¹⁷ Dël termino sampratos žr.: International Information Centre for Terminology. [Žiūrėta 2005 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.inforterm.info/standardization/basic_principles.php>.

¹⁸ LR Terminų banko metodika, patvirtinta 2004-02-02. [Žiūrėta 2005 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=227266&Condition2=>>>.

¹⁹ Lietuvos archeologijos draugija. [Žiūrėta 2005 m. kovo 3 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.lad.if.vu.lt/terminoaprasymas.htm>>.

²⁰ Jovaiša E., Markelevičius J. Lietuvos TSR archeologijos paminklai ir jų apsauga. Metodinë priemonë. Vilnius, 1976.

„molis“, „tiltas“, „vaisingumo simbolis“, „žvyrduobė“ ir daugeliu kitų.

Pavyzdžiui, *Archaeological Objects Thesaurus*, apimantį vien archeologinius radinius, iš viso sudaro 2204 terminai. Iš jų 1653 galima vadinti pagrindiniai ir aprobuotais terminais, 399 – leidžiamais vartoti jų sinonimais ir 152 – papildomais pagalbiniais pavadinimais. Pastarieji (*node labels ar non-index terms*) leidžia racionaliau tvarkyti tezaurą, vienu metu atspindėti kelas perspektyvas (žr. 1 ir 2 pavyzdžius).

Logiška manyti, kad Lietuvos archeologijos tezauro branduolių turi sudaryti pagrindiniai archeologijos terminai, o iškilus reikalui būtų naudojamas kitų mokslo sričių (pvz., antropologijos, geografijos, etnologijos, istorijos) tezaurais. Tačiau toks laikas ateis, matyt, negreit. Terminijos kūrimas Lietuvoje yra lėtas, tik prasidedantis procesas. Tad gali atsitikti taip, kad naudojant aprobuotą archeologijos terminiją taip pat teks naudoti ir neaprobuotus, pavyzdžiui, Lietuvos geografinių regionų pavadinimus, kuriais archeologai savo darbuose nuolat operuoja. Dėl to prioritetenėmis Lietuvos archeologijos tezauro sritimis šiame etape siūloma laikyti penkias pagrindines kategorijas (abécélės tvarka):

- 1) archeologiniai radiniai,
- 2) archeologinės vietas,
- 3) bendrosios sąvokos,
- 4) gamtiniai regionai,
- 5) periodai ir kultūriniai regionai.

1) Archeologiniai radiniai. Ši kategorija apimtų viesus kilnojamus (ne topografinius) archeologijos objektus ir jų elementų (sudedamųjų dalijų) pavadinimus. Preliminari jos struktūra ir dalijų pavadinimai yra šie:

- Architektūra
- Buities daiktai
- Darbo įrankiai
- Eko radiniai
- Elementai
- Ginkluotė
- Kostiumas
- Muzikos instrumentai
- Prekybos reikmenys
- Religiniai reikmenys
- Simbolinės paskirties daiktai
- Transporto priemonės
- Ūkinės veiklos radiniai

Žaidimo priemonės

Žirgo ekipuotė

2) Archeologinės vietas. Tai apimtų visus nekilnojamus (topografinius) archeologijos objektus; archeologinių radinių koncentracijas. Preliminari jos struktūra ir dalijų pavadinimai yra šie:

- Elementai
- Gynybinė vieta
- Gyvenamoji vieta
- Institucinė vieta
- Laidojimo vieta
- Memorialinė vieta
- Rekreacinė vieta
- Sakralinė vieta
- Ūkinė vieta

3) Bendrosios sąvokos. Jos apimtų pagrindinius bendruosius archeologijos terminus (pavyzdžiui, vartojamus kalbant apie kasinėjimus), taip pat tokius, be kurių archeologijai sunku išsiversti, nors jie dažniau aptinkami gamtos, humanitarinių, menotyros, socialinių ar tiksliu mokslų srityse.

Preliminari šios kategorijos struktūra ir dalijų pavadinimai yra šie:

- Archeologiniai kasinėjimai
- Chronologija
- Etninė istorija
- Istorinė geografija
- Medžiagos
- Metodai
- Ornamentas
- Religija
- Socialinė istorija
- Technikos

4) Gamtiniai regionai. Laukiant, kol bus aprobuota Lietuvos geografijos terminija, ir remiantis naujausia publikacija²¹ siūloma į Lietuvos archeologijos tezaurą įtraukti pagrindinių geografinių regionų pavadinimus, tokius kaip Mūšos-Nemunėlio žemuma, Vidurio Lietuvos žemuma ir kitus.

5) Periodai ir kultūriniai regionai. Ši kategorija remtusi neseniai R. Laužiko pasiūlytu modeliu.²² Jis įrodo, jog laiko ir erdvės tarpusavio santykis istorinėje perspektyvoje gali būti atitinkamo tezauro struktūros pagrindas. Bandymas per šią prizmę pažvelgti į Lietuvos archeologiją atrodo sėkmingas (žr. 3 pavyzdij).

²¹ Kavoliūtė F. Naujieji Lietuvos orografinių vienetų pavadinimai // Geografijos metraštis. Vilnius, 2000. T. 33, p. 476–479.

²² Laužikas R. Kultūros paveldo skaitmeninimas: integralaus, trimačio erdvės ir laiko tezauro modelis // Informacijos mokslai. Vilnius, 2005, t. 31, p. 105–123.

LIETUVOS ARCHEOLOGIJOS TEZAURO PERSPEKTYVOS

Kvalifikuotai sukurtas tezauras naujajame amžiuje taptų vienu svarbiausių archeologijos instrumentų. Jis tiksliau apibrėžtų archeologijos objektą, reglamentuotų mokslinės terminijos vartojimą, nustatytų terminų atitikmenis šiuo atveju svarbiausiomis užsienio kalbomis: anglų, vokiečių, rusų. Tezauro reikšmė tvarkant bei sisteminant duomenis rankraštynuose ir muziejuose yra akivaizdi. Nesant tezauro, sunku bus valdyti informaciją duomenų bazėse, be jo efektyviai nedirbs nė viena informacinė sistema.

Galimas dalykas, pradiniame kūrimo etape tezauras veiktu interaktyvia forma ir platesniams vartotojų ratui būtų prieinamas internetu. Tezauro duomenys periodiškai būtų tikslinami ir papildomi. Ateityje interaktyvus Lietuvos archeologijos tezauras galėtų tapti pagrindu ir atskirai publikacijai ar leidiniui.

Dar viena archeologijos tezauro perspektyva yra susijusi su tos pačios mokslo programos RaSa rėmuose ku-

riamais Lietuvos etnologijos ir Lietuvos istorijos tezaurais. Modeliuojant klasifikacines schemas teko konstatuoti, jog visos trys minėtos lituanistinės mokslo šakos turi ne mažai sąlyčio taškų. Nors visi gauti rezultatai iki šiol yra preliminarūs²³ ir dar bus tikslinami, galima spėti, kad galutiniame variante tam tikros archeologijos, etnologijos bei istorijos tezaurų dalys tarpusavyje išliks gana panašios; plg. dalis, skirtas ūkinei veiklai (1, 2, 4a-b pavyzdžiai). Atrodo, kad vienais atvejais minėti trys tezaurai puikiai vienas kitą papildytų, kitaip – kyla nuogąstavimų dėl pasi-kartojimų ar niekam nenaudingo vieno kurio nors termino padalijimo į kelias skirtinges dalis.

Galima teigti, kad integralus Lietuvos archeologijos, etnologijos ir istorijos tezauras būtų visapusiškai vertin-gas specialistams ir visuomenei. Tad jau pradiniame tezaurų kūrimo etape svarbi minėtų sričių specialistų tarpusavio koordinacija.

Kviečiu visus teikti pastabas ir pasiūlymus Lietuvos archeologijos tezauro projektui, tapti šio įdomaus ir atsa-kingo darbo dalyviais.

PAVYZDŽIAI

1 pavyzdys

Ištrauka iš archeologinių vietų kategorijos
ŪKINĖS VIETOS
APDIRBIMO VIETOS
DIRBTUVĖS
 AKMENS GAMINIŲ
 GINTARO GAMINIŲ
 JUODOJO METALO GAMINIŲ
 KAULO IR RAGO GAMINIŲ
 KERAMIKOS
 ODOS GAMINIŲ
PRAMONĖS VIETOS
 ANGLIŲ DEGIMO VIETA
 BRAVORAS
 KALVĖ
 LIEJYKLA
 MALŪNAS
 VANDENS MALŪNAS
APTARNAVIMO VIETOS
 VANDENVIETĖS
 GAVYBOS VIETOS
 KASYKLOS

2 pavyzdys

Ištrauka iš archeologinių radinių kategorijos
DARBO ĮRANKIAI
 AKMENS APDIRBIMO ĮRANKIAI
 GLUDINTUVAS
 MEDŽIO APDIRBIMO ĮRANKIAI
 KALTAS
 KIRVIS
 SKOBTAS
 METALO APDIRBIMO ĮRANKIAI
 ODOS APDIRBIMO ĮRANKIAI
 GREMŽTUKAS
 RÈŽTUKAS
 PAGALBINIAI DARBO ĮRANKIAI
 MOVA
 SIUVIMO ĮRANKIAI
 ADATA
 YLA
 SPECIALIOS PASKIRTIES DARBO ĮRANKIAI
 SKILTUVAS
 TEKSTILĖS ĮRANKIAI
 UNIVERSALŪS ĮRANKIAI
 ŽEMDIRBYSTĖS ĮRANKIAI
 ŽVEJYBOS ĮRANKIAI

²³ Plg. Paukštytė-Šaknienė R., Savoniakaitė V., Svidinskaitė D., Šaknys Ž., Šidiškienė I. Lietuvos etnologijos šaltinių klasifikasi-a // Liaudies kultūra. Vilnius, 2005. Nr. 1, p. 14–27.

Elementai**Kalavijo elementai**

GELEŽTĖ
AŠMENYS
GELEŽTÈS GROVELIS
GELEŽTÈS INKRUSTACIJA
ĮTVARAS
SMAIGALYS
RANKENA
APATINIS RANKENOS SKERSINIS
RANKENOS BUOŽELĖ
VIRŠUTINIS RANKENOS SKERSINIS

KAIMO
MIESTO
DARBO SAMPRATA
GYVULININKYSTÈ
GYVULININKYSTÈS INVENTORIUS
GYVULININKYSTÈS PAPROČIAI IR PRIETARAI
GYVULININKYSTÈS PRODUKTÙPANAUDOJIMAS
NAMINIAI GYVULIAI IR GYVŪNAI
NAMINIŲ GYVULIŲ IR GYVŪNU PRIEŽIŪRA

Kiti ūkinè veikla

BITININKYSTÈ
MEDŽIOKLË
MIŠKO VERSLAI
ANGLIŲ DEGIMAS
DEGUTO VARYMAS
DERVOS GAMYBA
MIŠKO KIRTIMAS
MIŠKO SODINIMAS
SIELIŲ PLUKDYMAS
TERPENTINO GAMYBA
RINKIMAS
ŽVEJYBA
MAINAI

3 pavyzdys

Išstrauka iš periodų ir kultūrinių regionų kategorijos
AKMENS AMŽIUS

MEZOLITAS

Archeologinès kulturos

JANISLAVICÙ
KOMORNICOS-STAVINOGOS
KUDLAJEVKOS
KUNDOS
MEZOLITINÉ NEMUNO

NEOLITAS

Archeologinès kulturos

ANKSTYVOJI NARVOS
NEOLITINÉ NEMUNO
DUBIČIŲ ETAPAS
PAMARIŲ
RUTULINIŲ AMFORŲ
ŠUKINÈS-DUOBELINÈS KERAMIKOS
VIRVELINÈS KERAMIKOS

PALEOLITAS

Archeologinès kulturos

MADLENO KULTURŲ GRUPË
ARENSBURGO
BROMÈS (LIUNGBIU)
FEDERMESERIO

SVIDRÙ

BRONZOS AMŽIUS

Archeologinès kulturos

BRŪKŠNIUOTOSIOS KERAMIKOS

4a pavyzdys

Išstrauka iš kuriamo Lietuvos etnologijos tezauro
(grupës vadovë dr. R. Paukštytë-Šaknienë)

ŪKINÈ VEIKLA

AMATAI

4b pavyzdys

Išstrauka iš kuriamo Lietuvos istorijos tezauro
(grupës vadovë dr. J. Sarcevičienë)

ŪKIS

AMATAI
AMATININKAI
GINKLAKALIAI
KALVIAI
MŪRININKAI
PUODŽIAI
RAČIAI
SIUVÈJAI
CECHAI
AUKSAKALIŲ
GINKLAKALIŲ
KAILIADIRBIŲ
KALVIŲ
MŪRININKŲ
SIUVÈJŲ

**THE PROJECT OF THE THESAURUS
OF LITHUANIAN ARCHAEOLOGY**

Reikšminiai žodžiai – keywords: Lithuanian archaeology, thesaurus.